

ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІНФРАСТРУКТУРИ ТА ТЕХНОЛОГІЙ
ІНСТИТУТ УПРАВЛІННЯ, ТЕХНОЛОГІЙ ТА ПРАВА
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ І ТЕХНОЛОГІЙ

КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ, ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**Етика бізнесу і корпоративна
соціальна відповідальність**

Затверджую

В.о. завідувача кафедри менеджменту,
публічного управління та адміністрування
Т.Б. Семенчук

Протокол № 1 від 29 серпня 2023 р.

Викладач	СЕМЕНЧУК Тетяна Борисівна Кандидат економічних наук, доцент
Посилання профіль викладача на сайті ДУІТ	СЕМЕНЧУК Тетяна Борисівна
E-mail	semenchuk2021@gmail.com
Факультет, Кафедра	Факультет Управління і технологій Кафедра менеджменту, публічного управління та адміністрування м. Київ, вул. Івана Огієнка, 19, каб. 608 телефон: +38097-840-05-80
Консультації	Кожна понеділка з 12.00год до 14.00год за <u>ZOOM</u> посиланням
Офіційна назва освітньої програми	Логістика
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань, спеціальність	07 «Управління та адміністрування» 073 «Менеджмент»
Статус дисципліни (обов'язкова, вибіркова)	Цикл дисциплін професійної підготовки, вибіркова
Курс/ Семестр викладання	3/6
Обсяг дисципліни	4 кредитів ECTS / 120 загальна кількість годин
Види та кількість аудиторних занять, денна/ заочна	Лекції – 20 години/ 8 годин Практичні заняття – 24 годин/ 4 години
Форма контролю	Залік
Локація та матеріально-технічне забезпечення	Аудиторія згідно з розкладом. Мультимедійний проектор, мережа Internet.
Мова викладання	Українська
Мета вивчення дисципліни	Набуття комплексу теоретичних і прикладних знань у здобувачів системи фундаментальних знань з теорії та практики соціальної відповідальності і відповідні професійні компетенції, які забезпечують формування соціально-відповідальної поведінки її суб'єктів та етики бізнесу.

Загальні компетентності	ЗК 15. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
Спеціальні (фахові) компетентності	СК 6. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.
Програмні результати навчання	ПРН 15. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та громадсько свідомо на основі етичних міркувань (мотивів), повагу до різноманітності та міжкультурності

ЧИМ ВАЖЛИВИЙ КУРС:

Необхідність активізації впровадження принципів корпоративної соціальної відповідальності в життя суспільства, його правових та економічних засад, а також залучення України до процесів глобалізації, економічної інтеграції зумовили важливість створення позитивного іміджу вітчизняних підприємств на міжнародній арені. Зосереджуючись на українських реаліях, маємо визнати, що соціальна відповідальність – це те чого сьогодні бракує українському суспільству для того, щоб вийти на вищий рівень економічного та соціального розвитку.

Засвоєння дисципліни «Етика бізнесу і корпоративна соціальна відповідальність» здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, не лише надасть змогу засвоїти теоретичні та практичні питання курсу, але й сприятиме формуванню в майбутніх фахівців компетенції щодо імплементації інституту соціальної відповідальності в практику управління на державному, територіальному, корпоративному рівнях.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ТЕМАМИ

Модуль 1. «Етика бізнесу і корпоративна соціальна відповідальність»

Тема 1. Концептуальні основи розвитку корпоративної соціальної відповідальності

Суть та значення корпоративної соціальної відповідальності. Історія розвитку корпоративної соціальної відповідальності. Внутрішнє і зовнішнє середовище КСВ. Концепція менеджменту заінтересованих сторін. Організаційне багатство і «стосункові» активи. Матриця заінтересованих сторін КСВ. Переваги корпоративної соціальної відповідальності. Моделі корпоративної соціальної відповідальності (американська, європейська, японська тощо). Міжнародні ініціативи як чинник формування і розвитку КСВ (Глобальний договір ООН). Вітчизняний досвід становлення КСВ.

Тема 2. Корпоративна соціальна відповідальність в системі управління організацією

КСВ як складова стратегії управління та чинник підвищення конкурентоспроможності організації. Впровадження КСВ у практики і процедури компанії. Можливі загрози та шляхи мінімізації ризиків КСВ. Організація діяльності з КСВ. Етичні кодекси. Структурні підрозділи та комітети компаній у сфері КСВ. Статус, основні функції, кваліфікація, типові обов'язки, професійні стандарти менеджера з КСВ в компаніях.

Тема 3. Формування відносин роботодавців із працівниками на засадах соціальної відповідальності

Права людини і трудові практики як предмет КСВ. Міжнародні стандарти прав людини (Загальна декларація прав людини, Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права, Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, Конвенція про права дитини). Стандарти МОП і принципи Глобального Договору у сфері праці. Гідна праця як предмет КСВ. Європейські стандарти у сфері праці. Особливості європейської моделі внутрішньої КСВ. Законодавство України у сфері праці як основа КСВ у відносинах з працівниками. Соціальний діалог і КСВ. Кращі трудові практики та показники внутрішньої КСВ: вітчизняний і зарубіжний досвід. Питання професійної етики.

Тема. 4 Стратегія соціально відповідальної поведінки в ринковому середовищі

Формування складової корпоративної соціальної відповідальності у відносинах з споживачами. Міжнародні ініціативи та законодавство України у сфері захисту прав споживачів. Якість продукції (стандарт ISO 9000). Ведення основної діяльності організації відповідно до концепції КСВ. Механізми забезпечення відповідальності у виробничій сфері. Зв'язок фінансових та нефінансових ризиків. Принципи добросовісної конкуренції. Соціально відповідальний маркетинг. Етична поведінка компаній щодо контрагентів по бізнесу. Відповідальне управління ланцюгами постачання. Відповідальне ставлення до інвесторів та дотримання принципів корпоративного управління.

Тема 5. Соціально відповідальні відносини бізнесу з територіальними громадами

Історичні аспекти залучення і розвитку громад: від патронату до соціальних інвестицій. Вплив громади на роботу компаній та відповідальність компаній перед населенням. Розвиток партнерство з місцевою владою та громадою. Участь компаній у життєдіяльності громад. Співпраця бізнес-структур з неурядовими організаціями. Особливості забезпечення КСВ у малому та середньому бізнесі

Тема 6. Екологічні аспекти корпоративної соціальної відповідальності

Суть та значення відповідального ставлення організацій до довкілля. Міжнародні документи щодо навколишнього середовища (Цілі розвитку тисячоліття, Декларація Ріо-де-Жанейро тощо) та стандарти екологічного менеджменту (серія ISO 14000). Законодавство України про охорону навколишнього середовища. Превентивний підхід до вирішення екологічних проблем. Програми з контролю забруднення та захисту довкілля, збереження природних ресурсів, дотримання екологічних стандартів тощо. Міжнародний і український досвід впровадження принципів екологічної відповідальності організацій.

Тема 7. Інформаційна політика і соціальна звітність

Місце КСВ у корпоративній інформаційній політиці. Побудова системи комунікацій з КСВ. Консультації з заінтересованими сторонами на різних етапах розробки та впровадження стратегії з КСВ та механізм зворотного зв'язку з ними. Ресурси в сфері соціальної звітності. Корпоративні соціальні звіти: сутність, завдання і структура. Міжнародні стандарти звітності зі сталого розвитку (GRI - Global Reporting Initiative / Глобальна ініціатива зі звітності). Особливості соціальної звітності компаній в Україні.

Тема 8. Соціальна відповідальність різних суб'єктів суспільного розвитку

Відповідальна держава і сталий розвиток. Міжнародний досвід державного регулювання КСВ. Відповідальне споживання. Культура споживання та його вплив на розвиток КСВ. Соціальна відповідальність ЗМІ: вплив на поведінкові моделі в суспільстві. Соціальна відповідальність освіти та науки. Співпраця бізнесу і освіти. Проект міжнародного стандарту з соціальної відповідальності ISO 26000.

Тема 9. Оцінка результативності корпоративної соціальної відповідальності

Показники внутрішньої КСВ. Методи та процедури оцінювання ефективності програм КСВ. Модель «Лондонської групи порівняльного аналізу» і особливості її використання. Соціальний аудит. Збалансована система показників. Концепція потрійного результату. Методи оцінювання ділової репутації соціально відповідальної компанії. Моніторинг ефективності діяльності організації у сфері соціальної відповідальності.

Тема 10. Стратегічні напрями розвитку корпоративної соціальної відповідальності в Україні

Правове забезпечення розвитку соціальної відповідальності. Реалізація національної ідеї соціальної відповідальності. Напрями діяльності держави щодо заохочення соціально відповідальної поведінки. Активізація діяльності підприємців-роботодавців щодо розвитку соціально відповідального бізнесу. Формування ціннісно-правової компетентності суб'єктів соціального розвитку. Підвищення прозорості діяльності українських компаній як напрям розвитку соціальної відповідальності.

Практичні заняття курсу передбачають виконання ситуаційних, тестових та інших завдань, опитування та дискусії за темами, короткі виступи та презентації з тематики дисципліни.

Тематика практичних занять:

Практична робота №1. Концептуальні основи розвитку корпоративної соціальної відповідальності.

Практична робота №2. Соціальна відповідальність в системі управління організацією.

Практична робота №3. Формування відносин роботодавців із працівниками на засадах корпоративної соціальної відповідальності.

Практична робота №4. Стратегія корпоративної соціально відповідальної поведінки в ринковому середовищі.

Практична робота №5. Корпоративна соціальна відповідальні відносини бізнесу з територіальними громадами.

Практична робота №6. Екологічні аспекти корпоративної соціальної відповідальності.

Практична робота №7. Інформаційна політика і соціальна звітність.

Практична робота №8. Соціальна відповідальність різних суб'єктів суспільного розвитку.

Практична робота №9. Оцінка результативності корпоративної соціальної відповідальності.

Практична робота №10. Стратегічні напрями розвитку корпоративної соціальної відповідальності в Україні.

Приклади практичних завдань:

Завдання 1:

Підготуйте презентацію на 2-4 слайди про:

1. Ваші особисті приклади реалізації соціальної відповідальності по 17 цілям сталого розвитку.

2. Ваші плани на найближче майбутнє з реалізації нових видів соціальної відповідальності

Приклад тестового завдання:

1. Глобальна Ініціатива Звітування (GRI) - це...?

а) добровільний моніторинг, сертифікація та оцінювання умов праці у міжнародних компаніях на глобальних ринках;

б) містить практичні рекомендації стосовно відповідальності за безпеку зайнятості та охорону здоров'я як у державному, так і в приватному секторі;

в) встановлює принципи, що пропонують орієнтири транснаціональним компаніям, урядам, організаціям працедавців та працівників у сферах працевлаштування, тренінгів, умов праці та життя і промислових відносин;

г) міжнародний стандарт звітування щодо добровільного використання організаціями звітів з економічного та екологічного напрямків їх діяльності, продукції та послуг.

Для стимулювання науково-дослідницького й творчого інтересу здобувачів вищої освіти і здобуття ними навичок наукової діяльності доречно заохочувати їх до виконання додаткових видів робіт в певних проектах, і враховувати цю діяльність при підведенні підсумків роботи здобувачів

вищої освіти у семестрі. Так, наприклад, здобувачам вищої освіти може бути запропоновано виконання рефератів за темами дисципліни «Етика бізнесу і корпоративна соціальна відповідальність» у вигляді презентацій та захистити її на практичному занятті. Найкращі рекомендуються до виступу на науково-практичній конференції.

Орієнтована тематика:

1. Сутність та основні засади корпоративної соціальної відповідальності.
2. Теоретичні основи корпоративної соціальної відповідальності.
3. Еволюція розвитку корпоративної соціальної відповідальності.
4. Основні етапи розвитку корпоративної соціальної відповідальності за кордоном.
5. Особливості становлення та розвитку корпоративної соціальної відповідальності в Україні.
6. Теорія та організація управління в рамках корпоративної соціальної відповідальності.
7. Інструменти реалізації концепції сталого розвитку компанії.
8. Моделі корпоративної соціальної відповідальності.
9. Особливості європейської моделі корпоративної соціальної відповідальності в різних європейських країнах.
10. Особливості процесу корпоративної соціальної відповідальності.
11. Корпоративна соціальна відповідальність у системі управління організацією.
12. Перспективи створення Екологічної конституції Землі.
13. Боротьба з корупцією та її значення для держави та бізнесу.
14. Сутність та складові благодійної діяльності.
15. Стратегія соціально відповідальної поведінки в ринковому середовищі.
16. Формування відносин з працівником на засадах корпоративної соціальної відповідальності.
17. Взаємодія бізнес-влада-товариство в рамках корпоративної соціальної відповідальності.
18. Форми та інструменти соціального партнерства при взаємодії бізнесу, держави і суспільства в галузі корпоративної соціальної відповідальності.
19. Інституційне середовище взаємодії бізнесу, влади та суспільства в сфері корпоративної соціальної відповідальності.
20. Взаємозв'язок соціальної та духовної відповідальності.
21. Соціально відповідальні відносини бізнесу з територіальною громадою.
22. Інструменти соціальної відповідальності управління підприємством.
23. Інформаційна політика в сфері корпоративної соціальної відповідальності та соціальна звітність.
24. Моделі соціально орієнтованого управління.
25. Формування корпоративної культури організації як передумови зародження корпоративної соціальної відповідальності.
26. Соціальна відповідальність зацікавлених сторін компанії.
27. Екологічна компонента соціальної відповідальності.
28. Підготовка нефінансового звіту.
29. Оцінювання ефективності соціальної відповідальності підприємств.
30. Стратегічні напрями розвитку соціальної відповідальності в Україні.

Індивідуальні види робіт не обмежуються і приймаються пропозиції щодо вдосконалення курсу (як лекційної, так і практичної складової).

ОЦІНЮВАННЯ

Форми поточного та підсумкового контролю	Поточний контроль – 100 балів
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	
Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру.	

Відвідування лекцій:

За відвідування кожної лекції нараховується 1 бал (до 10 балів).

Практичні заняття:

Оцінюються за активністю здобувачів освіти на заняттях, їх відповідями, доповідями та тупенем залученості у дискусії. Максимальна сума становить 7,5 балів за кожне заняття (до 90 балів).

Самостійна робота

Написання та захист реферату (тематика погоджується із викладачем курсу) у вигляді доповіді та/або презентації оцінюються до 10 балів.

Здобувач отримує підсумкову оцінку за результатами поточного контролю шляхом накопичення балів. Максимальна кількість балів, яку може отримати здобувач, становить 100.

Додаткові бали до поточного контролю здобувач освіти може отримати, пройшовши навчальний курс у вигляді неформальної освіти з отриманням сертифікату в межах предмету вивчення дисципліни та пройшовши процедуру визнання згідно [Положення про визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті здобувачами вищої освіти ДУІТ](#).

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS			
Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно («зараховано»)	A	«Відмінно» - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконанні в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.
82-89	Добре («зараховано»)	B	«Дуже добре» - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконанні, якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального, робота з двома – трьома незначними помилками
75-81		C	«Добре» - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконанні, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками, робота з декількома незначними помилками, або з однією – двома значними помилками
64-74	Задовільно («зараховано»)	D	«Задовільно» - теоретичний зміст курсу освоєний не повністю, але прогалини не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань, містять помилки, робота з трьома значними помилками
60-63		E	«Достатньо» - теоретичний зміст курсу освоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконані, або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального, робота, що задовольняє мінімум критеріїв оцінки

35-59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	«Умовно незадовільно» теоретичний зміст курсу освоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконано, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота що потребує доробки
1-34		F	«Безумовно незадовільно» теоретичний зміст курсу не освоєно, необхідні практичні навички роботи не сформовані, всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значимого підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

ІНФОРМАЦІЙНО- МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Методичне забезпечення:

1. Робоча програма навчальної дисципліни.
2. Силабус навчальної дисципліни.
3. Посилання на Google Classroom: [Етика бізнесу та корпоративна соціальна відповідальність](#)
Електронні ресурси бібліотеки ДУІТ: <https://library.duit.in.ua>.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Тарнавська Н. П., Овсянюк-Бердадіна О. Ф. Соціальна відповідальність бізнесу: навч. посіб. Тернопіль, 2012 р.
2. Котлер Ф. Корпоративна соціальна відповідальність. Як зробити якомога більше добра для вашої компанії та суспільства / Ф. Котлер, Н. Лі ; Пер. з англ. С. Яринич. К.: Стандарт, 2015. 302 с.
3. Колот А.М., Грішнова О.А. Соціальна відповідальність: теорія і практика розвитку: монографія / за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. А.М. Колота. К.: КНЕУ, 2016. 501с
4. Гоголю О.П., Кудінова І.П. Соціальна відповідальність бізнесу. К.: Видавництво Національного університету біоресурсів та природокористування України, 2018. 79с.
6. Гусева О.Ю., Воскобоева О.В., Хлевицька Т.Б. Соціальна відповідальність бізнесу: навчальний посібник. Київ. Державний університет телекомунікацій, 2020. 222 с.
7. Issues in business ethics and corporate social responsibility: selections from Sage business researcher
Weitzner, David, writer of introduction.; Sage Publications, editor. Los Angeles, CA : Sage Publications, Inc.; 2020
7. Corporate social responsibility (CSR) practices: toward economic, environmental, and social balance Palm Bay, FL, USA; Burlington, ON, Canada: Apple Academic Press; Boca Raton, FL, USA; Abingdon, Oxon, UK: CRC Press; 2022

Додаткова інформація

Детальнішу інформацію щодо методів навчання, форм оцінювання, самостійної роботи та повного списку літератури наведено у Робочій програмі навчальної дисципліни.

ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ

Щодо академічної доброчесності

Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів

академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів ДУІТ:

[Кодекс академічної доброчесності Державного університету інфраструктури та технологій](#)
[Положення про систему забезпечення академічної доброчесності у Державному університеті та технологій](#)

[Положення про Комісію з академічної доброчесності у ДУІТ та Комісію з етики та управління конфліктами у сфері академічної доброчесності у ДУІТ](#)

Порушення [Кодексу академічної доброчесності ДУІТ](#) є серйозним порушенням, навіть якщо воно є ненавмисним.

Списування під час контрольних заходів заборонені.

Усі письмові роботи, виконані в електронному вигляді (реферати), перевіряються на наявність плагіату згідно з [Положенням про порядок перевірки навчальних, кваліфікаційних, науково-методичних наукових та інших робіт на наявність ознак академічного плагіату у ДУІТ](#). У випадках виявлення порушення – реагування відповідно до [Кодексу академічної доброчесності ДУІТ](#).

Щодо відвідування

Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (хвороба, міжнародне стажування, індивідуальний графік тощо) навчання може відбуватися в онлайн (або змішаній) формі за погодженням із деканом факультету.

Неформальна освіта

Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «[Положенням про визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті здобувачами вищої освіти ДУІТ](#)».